

**АМБРОУЗ БИЪРС
СИН НА БОГОВЕТЕ
СТАТИЯ В СЕГАШНО ВРЕМЕ**

Превод от английски: Мирена Пламенова, 2008

chitanka.info

Ветровит ден, слънчев пейзаж. Отворена страна на ляво, надясно, напред, назад — гора. В края на гората — отрязани дървета на купчини. Гората е жива, пълна със странни звуци — тракане на колела, като от артилерийска батарея, мърморене и хъмкане на войници, звук от безбройни стъпки по сухите листа, чупене на клони, дрезгави команди на офицери. Групи от конници на фронта, все още нескрити, много от тях взрени в кръста на хълма, на около миля далеч. Пред цялата тази силна армия, пред цялата войска в гората, огромната пречка на отворената страна. Върхът на онзи прекрасен хълм, като че ли казва "Пазете се!" Зад него се простира огромна каменна стена, чиито край се губи от погледа. Зад стената - ров, зад рова — могат да се видят колове... Всред коловете, какво?, ей това е което трябва да бъде открито...

Вчера, както и много предишни дни сме се били някъде, навсякъде имаше оръжия, най — често се чуваше воя на мускетите, смесен с виковете, къде наши, къде на врага. Тази сутрин врагът беше изчезнал. Трябва да се движим напред през насипите, през местата, където напусто се мъчехме да преминем преди, през напуснатите обезлюдени чужди лагери, през гробовете на убитите, през гората.

Колко странно беше всичко, колко странно изглеждаше! Нищо не ни беше познато, най-обичайни неща, старо седло, счупено колело, забравена столова — всичко това, свързано по някакъв начин с хората, които ни убиваха. Войникът, никога не схващаше враговете като хора сами по себе си, никога не допускаше да го докосне чувството, че враговете са човешки същества, като него самия, различно устроени от природата на собствена им земя. Следите от тях привличаха интереса му. Мислеше за тях, като нещо недостъпно, почти непристъпно, усещаше неочакваното им присъствие, като нещо далечно, като нещо по-голямо, отколкото бяха, като през мъгла. Като че ли благоговееше пред тях. От краят на гората до стръмнината се виждат следи от конски копита и от колелета, колелетата на топовете. Ясно е, че тук са прекосявали хиляди, не бяха използвали пътищата. Това е то ясната отлика между оттеглянето и отстъплението.

В онази група конници е нашият командир, неговият ескорт. Гледа далечния връх, държи далекогледа с двете си ръце, с ненужно повдигнати лакти. Мода е, в жестът се крие достойнство, пристрастени сме към жеста. Изведнъж се накланя към земята и казва нещо на

човека до него. Двама или трима се отделят от групата и тръгват през гората в различни посоки. Не можахме да чуем думите, но ги знаехме — "Кажи на Генерал Х да изпрати съгледвачи". Онези от нас, които не бяха в строй, застават, почиващите се изправят и застават по места. Някои от офицерите скачат от конете и оглеждат седлата ни, после пак скачат на конете.

Галопирайки с всичка сила се появява млад офицер на снежно бял кон. Седлото му е кървавочервено. Глупак! Никой, който въобще някога е бил на война и знае все пак какво е естеството на битката, не би тръгнал със снежно бял кон. Такъв цвят е просто смешен за живота на войника и издава тщеславие. А и значително повишава смъртния риск.

Този млад офицер е в пълна униформа, облечен като за парад. Със златен аскебалт, целия в синьо и златно, едно издание на Поезията на Войната. Вълни на подигравателен смях се понасят от цялата предна линия. Но колко прекрасен е той!, с каква небрежна грация е възседнал коня си. Той застана на известна дистанция от командира и поздрави. Старият войник кимна фамилиарно, познава го. Започват лек разговор, младият предлага нещо, старият — отказва. Нека се приближим. Ах, твърде късно. Всичко е свършило вече. Младият офицер поздравява отново, обръща коня и тръгва направо към кръста на хълма. Съгледвачите сега излизат от гората и тръгват към откритото пространство. Командирът говори на тръбача си, той надува инструмента — Тра-ла-ла! Тра-ла-ла! Съгледвачите спират.

Междувременно младият конник е пробягал вече сто ярда. Язди като че ли на разходка, направо към високия баир, без нито веднъж да се обърне назад. Колко славно! Боже, какво не бихме дали да сме на неговото място, с такъв дух! Не вади сабята, дясната му ръка просто лежи на една страна. Бризът закача перото на шапката му и го развява красиво. Слънчевите лъчи почиват по раменете му, прекрасно, като благословия. Язди само напред. Десет хиляди погледа са впити в него, десет хиляди притихнали сърца чакат. Не е сам, има всичките тези души зад себе си. Но помним, че се смяхме. Напред и напред, направо към стената, язди. Нито веднъж не погледна назад. О, ако погледне, ще види цялата любов, обожанието, изкуплението!

Нито дума! Хората в гората все още мърморят, невидимите, невидяните, но ние на предната линия — мълчим. Якият командир е

като статуя. Командирският екип, всеки с далекоглед в ръка, не мърда. Цялата предна фронтова линия е обхваната от нов вид внимание, всеки мъж е разбрал значението на това, което става пред очите му. Всичките тези калени, силни, недоловими убийци, за които смъртта е част от ежедневието, от начина на живот, които спят под голите хълмове, заобиколени от воя на оръдията, обядват под обстрела на чуждия огън, играят карти на труповете на добрите си приятели, всички те гледат със затаен дъх и притихнало сърце, какво ще се случи с живота на един едничък мъж. Каква магнетична сила, какъв кураж, каква саможертва.

Ако сега се обърнете назад, ще видите едновременното движение на зрителите, като че ли преминава електрически ток. Ако се обърнете напред към далечния конник, ще видите, че той променя посоката на движението си, точно под ъгъл на предната посока. Зрителите предполагат, че е бил ударен, вероятно кърви, но под обектива на далекогледите може да се види, че е тръгнал към пролуката на стената. Това означава, че ако не е ударен, е решил да види, какво има зад рова, зад стената, отвъд!

Не може да се забрави този мъж, не бива дори да си помисляте, че е момент на перчене нито пък, че е безумна саможертва. Ако врагът не е побягнал, той има силата да го накара. Наблюдателят не би попаднал на нищо повече, освен на линията на битката, няма нужда от постове, от съревнования, от съгледвачи, от предупреждения, нашият фронт щеше да е открит, конспириран, изложен на вражеския огън, цялата земя покрита с тела, а на половината дистанция нямаше да има нищо живо. Накратко, ако врагът е там, би било лудост да атакуваме фронтално, би маневрирал дори и под заплахата на комуникациите си, ако е необходимо ще стигне до морето. Но колко трудно е да разбереш дали е там! Има само един едничък начин — да изпратиш някого да види с очите си! Най — естествено е да пратиш някой от съгледвачите. Но в такъв случай, те ще ти кажат, с риск за живота си, че врагът ще почака зад стената и рова, докато не се убедят по друг начин в неговият брой. След първият залп ще падне половината армия, останалата ще се чуди дали да бяга. Каква цена за едното любопитство! По какъв скъп начин плащат войниците познанието! "Нека дам всичко! — казва доблестният мъж — За войнишкия Кръст!"

Няма друга надежда, освен надеждата, че на хълма няма никой. Наистина, може и да предпочете смъртта. Колко дълго язди, а няма огън срещу него, защо? Може спокойно да язди във вражеските редици, да стане затворник на войната. Но така би победил! Не може да дадем отговор, бихме дали, ако се върне читав или ако бъде убит! Само тогава ще знаем как да действаме! Да бъде пленен, би изисквало половин дузина бойци!

Започна необичайна битка на интелект между мъжа и армията. Нашият конник, вече на четвърт миля от хълма, изведнъж зави наляво и тръгна в нова посока. Знаеше всичко! Нещо бегло го накара да промени посоката. Ако беше тук, щеше да чуе думите ни. Но сега нямаше надежда, трябваше да използва най-добре последните минути на живота си, да накара врага да се разкрие, толкова много и толкова пълно, колкото е възможно. Нито стрелците, нито онези с оръжията, а само той знае, какво е необходимо да се направи в тази ситуация, императивният дълг на забраненото! Беше дошло времето на стрелбата! Наистина, една едничка стрела би го свалила от коня, би го убила, би спряла похода му, би се разкрила! Но устремът заразява, виждайки колко бързо язди, никаква пауза, освен при промяната на посоката на коня, никога директно назад към нас, никога направо към тях. Всичко това видимо с далекогледа, изглежда имаше изстрели, виждаме всичко, освен врага, чието присъствие, чиито мисли, чиито движения, предполагаме. За невъоръженото око, там няма нищо друго, освен една черна фигура на бял кон, правещ зигзаци по билото на далечния хълм, толкова бавни изглеждат, като че ли лаят!

Сега, пак с далекогледа, се е уморил от провала или вижда грешката си или полудява, язди директно към стената, като че иска да я прескочи, нея и рова! Един момент само, завива надясно и се спуска като вятър по склона, към приятелите, към смъртта. Изведнъж стената е обхваната от свирепи кълба дим от хиляди ярда в дясно и ляво. После вятърът разпръсва всичко и преди тропотът да ни достигне, той е долу. Не! Оправя седлото си и пришпорва коня. Поемат нагоре и напред! Огромно Урааааа раздира редиците ни, разкривайки нетърпимото напрежение на изникналите чувства в душите ни. Там, наистина са те, подредени успоредно на стената отляво. Мускетите гърмят, всяко оръжие се цели в сърцето му.

Изведнъж огромен бял дим раздира стената. Едно след друго дузина гюлета, оръжеен гръм достига ушите ни, после всред праха идат към нас, към окопите, падат тук и там, а там някъде един мъж преодолява себе си!

Прах навсякъде! Невероятно! Омагьосаният конник и коня прекосяват дефилето, изкачват се по другия хълм, пълна тишина, за да попречат на друга чужда армия. Още един момент и избухва ѝ другия хълм. Конят тича, разцепва въздуха. Най-сетне падат! Но нека видим пак! — мъжът скача от умрялото животно. Застава прав, не мърда, държи сабята над главата си. С лице към нас! Сега сваля ръката си до нивото на лицето, протяга я напред, острието на сабята описва дъга. Това е знак към нас, към света, към идните поколения. Това е поздрав на герой към смъртта и историята!

Без думи! Мъжете надигат глави, треперят от емоция! Скачат на конете, плачат, хващат оръжията и прекосяват откритата шир. Нашите оръжия заговарят, хорът на врага е пълен, надясно, наляво, по — далеч, отколкото може да стигне погледа, далечният хълм сега и изглежда толкова близо, с кули до облаците, стрелите хвърчат към нас. Човек след човек изплуваме от гората, линия след линия се носят напред, оръжия светят на светлината на слънцето. Батальоните под строй. Те пазят подходяща дистанция от фронтната линия.

Командира не е мръднал. Сега гледа с далекогледа наляво-надясно. Гледа как потоци от хора се стичат върху армията му, като разбунтували се реки. Нито знак, нито чувство по лицето му, мисли! Отново отправя поглед в далечината, пак към онзи хълм, към върха. Каза нещо на тръбача. Тра-ла-ла! Тра-ла-ла! В заповедта има нещо надменно. Тя е повторена и от тръбачите на всички останали командири, ясните металически звуци заявиха себе си пред полето, пред врага и се сляха в музиката на оръжията. Да се спреш, значи да избягаш! Войските тръгнаха бавно назад, войниците сърдито ги последваха, прибирайки ранените, разузнавачите се върнаха, държаха мъртвия.

Ох, онази страшно ненужна смърт! Големият дух е напуснал прекрасното тяло, толкова самотно, всред хълма, не можеше ли да бъде пощаден от безсмисления край? Може ли в едно единствено изключение да има толкова много от голямото безжалостно изящество на божественото, на вечния закон?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.